

ONKRAJ MATERIALISTIČNEGA PREPRIČANJA

Duhovna dramila

Marko Pavliha

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2021

Vsebina

Uvodne besede	7
<i>Pot v srčiko lastne biti (pater dr. Karel Gržan)</i>	7
<i>Pustolovščina duha in znanja (Vinko Möderndorfer)</i>	12
1. Velike spremembe v zgodovini človeštva	15
2. Z(o)renje skozi Galilejev teleskop	29
3. O paralelnem razmišljanju in širši zavesti	41
4. O naših »neerogenih« ali zmotnih conah	49
5. Človek v molitvi, meditaciji in jogi	57
6. Mar je duhovni pravnik bistroumni nesmisel	71
7. Razuzdana duša	79
8. Kdo ustvarja našo realnost	87
9. Ko se je Beseda učlovečila in Človek ubesedil	93
10. Tao Te Ching	103
11. Bhagavadgita	111
12. Svet je eno gnezdo: Upanišade	119
13. Dhammapada, modrost razegovanja	129
14. Biblija kot duhovni, etični in pravni kodeks	137
15. Utrinki s filozofskega nebá mirovništva	145
16. Teze za srčno vzgojo	153
17. Epilog: kaj je torej resnica	161
Zahvalni pripis	169
Literatura	171

Uvodne besede

Pot v srčiko lastne biti

Iz pritlehnosti se je vzpenjal. Vztrajal je kljub naporu, kljub temu da mu je bila smer proti vrhu nova – novost. Predal se je hotenju, ki ga je pritegovalo in bodrilo v njem samem. S pogledom proti nebu je iskal v skali varne oprijeme. Korak za korakom ga je dvigal k zelenemu cilju.

Tik pod vrhom je naletel na gnezdo. Bilo je orlovsko. Prazno. Le dve jajci sta samevali v njem. Orlica in orel sta očitno odjadrala, da si razgibata krila in se naužijeta veličastnih prostranstev, ki jih ponuja nebo.

Kdove zakaj je alpinist vzel eno izmed jajc. Morda je v zgodbi še neizvaljenega orla zaznal lastno zgodbo ... Opravil je še tistih nekaj metrov vzpona, potem pa se je hitro spustil v dolino, da je na svoji domačiji še toplo jajce podtaknil koklji, ki je valila piščeta.

In zdaj je čas, da se začne zgodba mladega orla.

Izvalili so se piščančki in izvalil se je tudi mladi orlič.

Pogledal je okoli sebe in videl vse rumeno in puhasto. In bil prepričan, da so to njegovi bratci in sestrice ter da je tak tudi sam.

Piščančki so hiteli k posodi, v kateri je bilo nekaj rumeno drobnega. Zajemali so polne kljunčke hrane in jo slastno poplakovali s pristavljenno vodo. Tudi orlič je zajel poln kljun šrota. A je bil zanj vse prej kot slasten. Zmleta koruza, to pač ni hrana za orla. A ko je zrl druge ... Takrat se je v njem prvič prebudila misel, da je z njim nekaj narobe.

Nekoliko bolje je bilo, ko jih je koklja peljala na gnojišče ob hlevu. Mastili so se s slastnimi črvi, čeprav ti še vedno niso bili to, kar bi orliču ustrezalo, kar bi bilo skladno z njim samim.

Vendar se je orlič trudil, da ne bi izstopal, da bi bil čim bolj »kura po normah«, kot se od spodobnih kur pač pričakuje.

Rastel je ob črvih, tu in tam naletel na kakšno kobilico, šrota pa se je – če se je le dalo – izogibal, čeprav ga je preostala perjad zato gledala čudno.

Nekega dne, ko se je po dvorišču sprehajal s starim petelinom, se je zazrl v nebo in na njem ...

Tam je v sijočih prostranstvih jadral njegov oče. V orliču se je vzbudilo silno hrepenenje in je zavzdihnil:

»O, kako rad bi bil takšna ptica tudi jaz ...«

Pa ga je petelin opomnil:

»Ne bodi čuden! Kura si in kura boš ostal!«

Zgodba ponuja dva zaključka.

Prvi: Verjel je petelinu in ostanek življenja preživel kot kura. Njegovo življenje se je končalo v kurji ... – oprostite – njegova zgodba se je končala v lovski juhi.

Drugi: Orlič je verjel vzgibom, ki so ga bodrili tam globoko v njem samem, v njegovem osebno resničnem. Sledil jim je. Čeprav so mu zazrti samo v tla govorili, da je čuden, je postal orlovsko čudovit in tam na nebu celo čudežen, ko je sledil navDihu. Razprostrl je krila in se dvignil visoko v nebo.

Tiste, ki ste izbrali prvi zaključek, bo knjiga, ki jo držite v rokah, vznemirila, kajti njena vsebina odpira misel *onkraj materialističnega prepričanja*. Nakazuje poti v srčiko lastne biti, kjer je prodor v Bit(nost) vseh bitij. Zaznava bratsko-sestrske povezanosti v nas samih ter spreminja paradigmo pojmovanja in delovanja. In to lahko ogrozi za(s)lepljenost zgolj na površje – površnost. Domnevam, da v prvi zaključek usmerjeni ne bodo zmogli prebaviti več kot le nekaj strani zapisov v tej knjigi. Potem jo bodo odložili – a domnevam, da na nepozabljeno mesto, kjer bo čakala, da dozori v razsežnost duha. Saj nam je ta lastna, in če nismo tuji sebi, potem se prej ali slej prebudimo v celovitost svoje osebnosti.

Tisti drugi pa bodo ob knjigi rekli (kot domnevam po lastnem odzivu ob branju): »To je to, kar smo čakali in pričakovali.« Potem ko smo preizkusili vse pritlehno (ne le v negativnem, tudi v pozitivnem pomenu – prizemljenost je silno pomembna), je v nas še vedno neko hotenje, ki nas priteguje v Nebo. Krila imamo. V sebi imamo krila

duha in zato je tam globoko v nas hotenje, da se uresničimo tudi v prostranstvih duha.

Ob branju knjige Marka Pavlihe lažje razumemo in sprejemamo sebe v celoviti resničnosti. Marko je znanstvenik, ki mu je zunanja oprijemljivost pomembna, vendar je tudi mož duha, ki mu lastna bitnost ni tuja, zato se nam – še vedno zaverovanim v zveličavno moč racionalizma – približa na razumu dojemljiv in sprejemljiv način ter tako približa nam lastne duhovne razsežnosti. To je pomembno, saj bi se prostranstev, v katera nas vodi, sicer utegnili prestrašiti. Vendarle smo še vedno v dobi racionalizma – zaznamovani z mislijo, da bomo sebe in svet rešili zgolj s pametjo.

Pa pogledjmo, kam smo svet zapeljali! Morda pa je moralo biti tako, da smo dozoreli v čas uvida, kako pomembno (in pametno) je posvetiti in prežeti razum tudi z inteligenco duha in srca ter socialne spretnosti. In se dogodi (kot pri evharistiji) transsubstanciacija. V navidezni istosti je dodana vrednost.

Vstopamo v nov čas. Toda če pamet v njem ne bo posvečena, bo to doba manipulacije težko predstavljenih razsežnosti; če bomo pametni z dodano vrednostjo, je pred nami nova doba duha in srca in večje globalne socialne pravičnosti. Teolog Karl Rahner je dejal, da bo tretje tisočletje mistično ali pa ga sploh ne bo. Ni edini. Pisatelji iz popolnoma drugih in drugačnih logov, kakršen je bil na primer Albert Camus, so v prebujeni duhovnosti videli pogoj za preživetje človeštva, čeprav so pri tem imeli v mislih duhovnost, ki ne govori o Bogu (tisti/to, kar poimenujemo Bog, je mnogim zaradi zlorabljenosti izraza v spotiko), temveč o nam lastnih duhovnih razsežnostih, ki nas povezujejo (če nismo tuji lastni biti) v E/enost.

Knjiga Marka Pavlihe nam kot racionalnim bitjem razumsko približa in pojasni (tudi s številnimi duhovnimi avtoritetami in praksami) nam lastne duhovne razsežnosti. Je torej nekakšen učbenik, vendar je ob tem tudi vodnik, ki nakazuje smeri vzpona k celostni uresnitvi. Ta vzpon je poglobitev in morda za koga tudi vrnitev k lastnemu jazu, v tisto osebno jedro, v katerem se naša bit srečuje z Bitjo vseh bitij in doživi mistično Eno – enost.

»Tako pozno sem te vzljubil, ti lepota, tako stara in tako nova – pozno sem te vzljubil. Kako se je moglo to zgoditi: bila si v meni in jaz sem bil zunaj sebe,« je zapisal Avguštin v svojih *Izpovedih*.

Vrniti se k sebi. »Človek, spoznaj samega sebe!« je vabil napis na Apolonovem svetišču v delfskem preročišču. In ko je človek stopil v notrino svetišča in sebe, je uzrl nadaljevanje sporočila: »In spoznal boš svet in Boga.« Apostol Pavel je zapisal (1 Kor 3,16-17): »Mar ne veste, da ste Božji tempelj in da Božji Duh prebiva v vas? [...] Božji tempelj je svet, in to ste vi.« – Nima obnebij singularnosti, le vesolje. Tudi človek je v srčiki svoje biti presežen. Tudi v našem jedru je obnebye singularnosti, kjer je stičišče – dotikališče med nebom in zemljo. In če nam je domača skrita kamrica duha, potem v njej ne srečamo le Izvora (in v njem, ki je sprejemajoča Ljubezen, najbolj prepoznamo sami sebe v neponovljivi izvirnosti), pač pa vse in vsakogar v bratsko-sestrski navezi.

Knjiga Marka Pavlihe *Onkraj materialističnega prepričanja je duhovno dramilo* za naš čas. Torej odličen »učbenik«; človeku na razumen način približa njemu lastno obnebye presežnosti, ki nas v nas samih priteguje. Obenem pa je odličen vodnik k poglobljeni človečnosti za čedalje večje število tistih, ki iščejo dodano vrednost v življenju. Za prodor k lastnemu jedru, v katerem je Vez Ljubezni – tisto, kar imenujemo Bog, in je vseeno, kako si ga predstavljamo, kakor pravi pisec vrstic, poimenovanih Desiderata – Zaželeno. (Besedilo iz leta 1692 so našli v cerkvi sv. Pavla v Baltimoru.) Takole je zapisal:

*Spokojen hodi skozi trušč in naglico sveta
in se spominjaj miru, ki ga najdeš le v tišini.
Kolikor je mogoče, bodi v dobrih odnosih z vsemi ljudmi.
Svojo resnico pripoveduj mirno in jasno
in prisluhni drugim, tudi neumnim in nevednim,
zakaj vsakdo ima svojo zgodbo.
Izogibaj se bučnih, napadalnih ljudi, ker so breme za dušo.
Ne primerjaj se z drugimi, da ne postaneš zagrenjen in ohol,
kajti vedno bodo večji in manjši od tebe.
Veseli se svojih načrtov.
Ohrani navdušenje za svoj poklic,
naj je še tako skromen, saj je pravi zaklad v spremenljivih časih.
Pri odnosih bodi pazljiv, kajti svet je poln prevar,
a zato nikdar ne spreglej, da je tudi zvrhan kreposti.
Mnogi hodijo za visokimi vzori in povsod je življenje polno
junaških dejanj.
Bodi, kar si. Bodi svoj.
In nikoli ne igray ljubezni.*

*Pa tudi ne preziraj je, čeprav si razočaran in ogorčen,
zakaj ljubezen je večna, kakor je večna tudi trava.
Spokojno sprejmi izkušnje let;
drugo za drugo skladno odlagaj stvari iz mladosti.
Neguj duhovno moč, da te bo obvarovala nenadne nesreče.
Ne spravljaljaj v žalost samega sebe z izmišljotinami.
Mnogi strahovi se rodijo iz utrujenosti in osamljenosti.
Vzdržuj zdravo disciplino, a vedno bodi do sebe tudi blag.
Otrok veselja si, nič manj, kot so drevesa in zvezde.
Pravico imaš biti tu.
In če to veš ali ne – vse v veselju poteka natančno tako, kot je prav.
Bodi torej v miru z Bogom, vseeno, kako si ga predstavljaš.
In ne glede na to, kakšno je tvoje delo
in kakšne so tvoje težnje v bučnem vrvenju življenja,
ohrani mir v duši.
Kljub vsej nesnagi in žalosti, kljub vsem izničnim sanjam,
je svet vendarle čudovit.
Bodi pozoren.
Bodi srečen!*

pater dr. Karel Gržan

Pustolovščina duha in znanja

Brati eseje in razmišljanja Marka Pavlihe, zbrana v knjigi *Onkraj materialističnega prepričanja*, je prava pustolovščina.

Pustolovščina duha in znanja. Ob zapisih se navdušujemo nad avtorjevo pronicljivostjo: kaj vse odkrije, kam vse zavije njegova misel, kakšne povezave razkrije ... Hkrati pa občudujemo enciklopedično znanje, ki nas bogati ob branju.

Avtorjevih razmišljanj v resnici sploh ni mogoče brati, ne da bi človek zraven še dejavno iskal nove in nove informacije. V knjigi se sprehodi od začetka zgodovine, od prapoka ... pa vse do današnjega dne, do koronskega časa, ki nas je presenetil, brez dvoma pa je tudi nov mejnik v človeški zgodovini. Pa vseeno, to čudovito, sklenjeno in zaokroženo besedilo, sestavljeno iz 17 samostojnih razmišljanj, ki tvorijo čvrsto celoto, ni samo sprehod skozi zgodovino človeške misli. Njegova največja vrednost, kar bodo bralci brez dvoma opazili, je uvid v prihodnost. Knjiga se namreč ukvarja s prihodnostjo. Avtorjeva razglabljanja nam dajo vedeti, da je »*holistična vzgoja*, ki bo od spodaj navzgor poskrbela za duhovno vzgojo srca, ne le za izobraževanje možganov«, ključ do rešitve človeštva.

Avtor v svojem pisanju ne ponuja in tudi ne želi dajati odgovorov, temveč radovedno sprašuje in ugotavlja. To pa je tisto, kar manjka sodobnemu človeku. Poštena in etična radovednost. Ne moč, ne pozicija, ne kapital ... Neskončna radovednost in postavljanje vprašanj (vprašanja so začetek odgovorov) sta ključ, ki odpira vrata prihodnosti.

Onkraj materialističnega prepričanja je tako razvejeno in bogato pisanje, da je njegovo bistvo nemogoče povzeti v kratek zapis. Zanesljivo pa lahko rečemo, da smo po branju bogatejši in bolj zadovoljni. Spoznali smo nekaj novega, saj nas je nekdo opozoril na načine mišljenja in dojemanja, na katere nismo niti pomislili (in nas s tem včasih morda tudi zmedel ali spravil ob sapo). Prepričan sem, da bo to branje marsikoga tudi spremenilo.

Avtor se v svojem pisanju *pogovarja* s prebranimi knjigami in njihovimi avtorji (preveč jih je, da bi jih tu lahko naštel), z njimi občasno tudi nekoliko polemizira, predvsem pa je navdušujoč bralec in razlagalec. Najpomembnejše pa je, da prebranemu dodaja svoja razmišljanja in tako gradi nekaj novega – novo sintetično spoznanje, ki preveva celotno knjigo. Je vztrajen iskalec resnice, zato ni naključje, da ima zadnje poglavje naslov *Epilog: kaj je torej resnica?*. Natančnega od-

govora seveda ni. Odgovorov je več, pravi Marko Pavliha, in mnogi med njimi so modri, nekateri celo duhoviti. *Resnica* in tudi definicija resnice pa se nam vztrajno izmikata. Pa vendar – in vsemu navkljub – sledi zaključek, ki je nekakšna *resnica* te knjige in nekakšna sklepna misel: »Ljubezen in lepota sta najgloblji resnici in človek je s svojim domnevnim resničnim svetom le mrvica celote. Vsak prerojen posameznik pomeni etični, moralni in spiritualni začetek in nadaljevanje ozaveščene manjšine in večine ter nekoč celotnega planeta, kar je nujni pogoj za preživetje človeške civilizacije.«

Marko Pavliha je mislec in filozof, je pa tudi pisec, čeprav ne piše izmišljenih zgodb. Piše o skrivnosti človeškega miselnega in čustvenega sveta, o človečnosti, o vrednotah – o vseh tistih rečeh, ki jih je današnji svet prezrl in je prav zato v vse hujši krizi.

Njegova najnovejša knjiga je roman o človeškem duhu, je filozofska izkušnja duhovnosti, podana brez preroških klicajev, je arzenal znanja. Znanje pa je edino orožje, ki ga mora človek uporabiti, ko bo spreminjal svet.

Vinko Möderndorfer